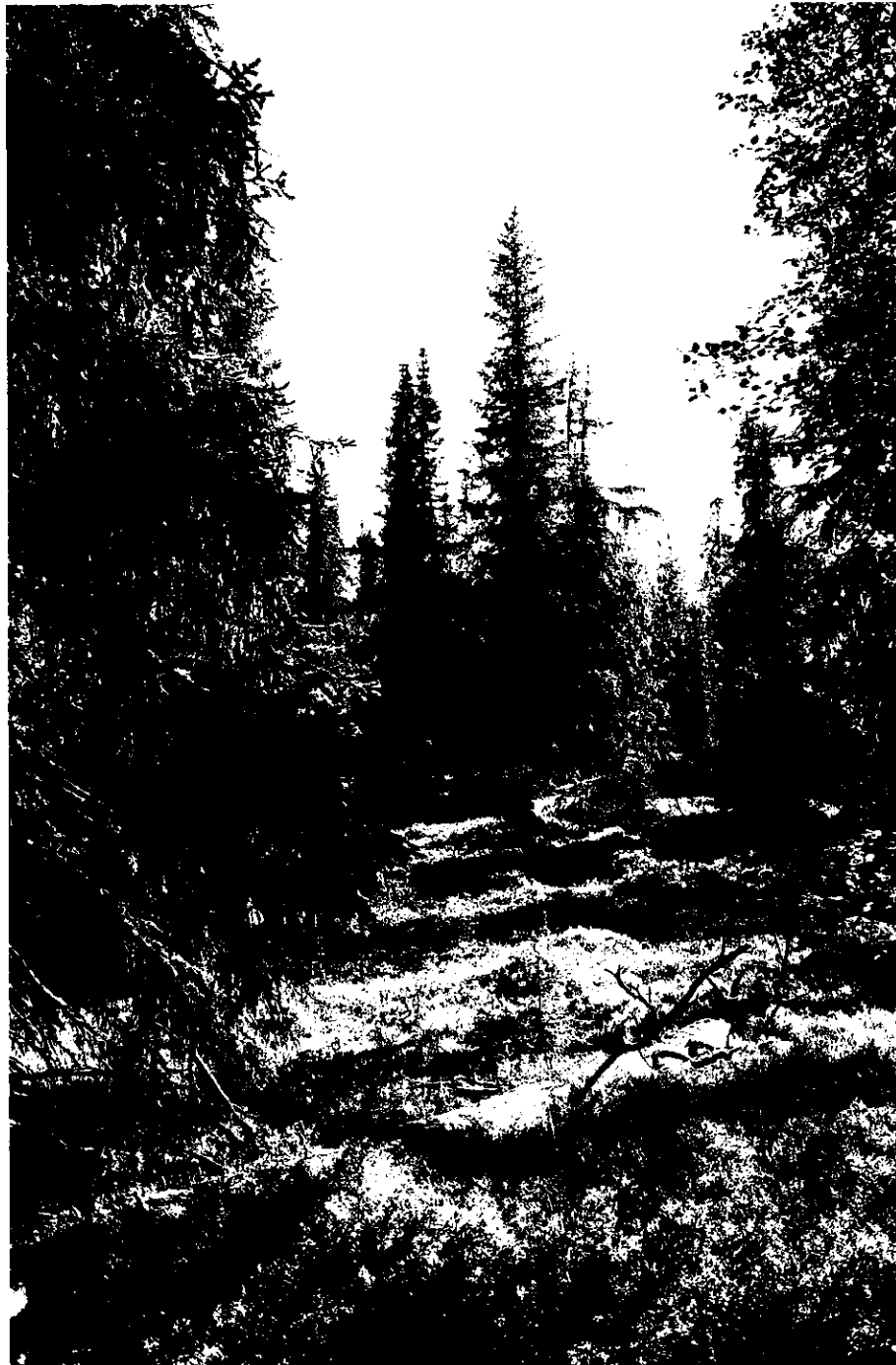

LEIPIPIR

- en översiktlig naturinventering

LÄNSSTYRELSEN
I NORRBOTTENS LÄN
RAPPORTSERIE
NUMMER 10/1996

LEIPIPIR

- en översiktlig naturinventering

Författare: Tina Nilsson
Omslagsfotografi: Tina Nilsson
Tryck: Länsstyrelsens tryckeri, april 1996
Tryck omslag: Printor AB
Upplaga: 150 ex.

ISSN 0283-9636

Länsstyrelsen i Norrbottens län
Telefon: 0920-96 000
Postadress: 971 86
Besöksadress: Stationsgatan 5

Förord

I Norrbotten finns det fortfarande kvar ett fåtal större urskogsartade områden som saknar någon form av skydd. Dessa unika skogs- och myrområden utgör en rest av det landskap som tidigare dominerade i det boreala barrskogsområdet. Att skogsområdena saknar skydd, trots de höga naturvärdena, beror troligen på att de ligger i områden som är eller har varit intressanta för skogsbruk.

Leipipir är ett av dessa områden.

Länsstyrelsen har utfört en översiktlig naturinventering i Leipipir för att dokumentera naturvärdena. Tina Nilsson är ansvarig för rapporten och dess innehåll. Fältarbetet har utförts av Tina Nilsson och Pekka Bader.

<u>Innehållsförteckning</u>	sid.
Inledning	1
Områdets avgränsning	3
Översiktlig områdesbeskrivning	5
Metodik	5
Landskapet	5
Skogarna	5
<u>Brand- och skogshistorik</u>	6
<u>Talldominerade skogar</u>	6
<u>Grandominerade skogar</u>	6
Myrarna	7
Växter och djur i Leipipiområdet	7
Kulturpåverkan	8
Beskrivning av inventerade områden	9
1. Ätnarova naturreservat, Rovijoki	9
2. Jalkiesrova, Kaakkurijärvi	11
3. Pikku Leipipir	11
4. Kilkankaltiokumpu	11
5. Pikku Råvåive, Iso Råvåive, Pineärova, Iso Såkeåive och Pikku Såkeåive	13
6. Pikku Råvåives nordvästra sluttning	15
7. Sitnuvaara	16
8. Saukkojoki - Lammaslako	16
Sammanfattning	18
Referenser	19
Bilaga 1.	
Svamp- och lavararter som noterats i de olika delområdena, samt observationer av spår från tretåig hackspett.	

Inledning

Leipipir är ett skogs- och myrområde beläget ca 2,5 mil sydost om Gällivare (Fig. 1). Området omfattar drygt 14 000 ha (Fig. 2). Marken i området tillhör Assi-Domän. Det är sedan länge känt att området har höga naturvärden. Leipipir är ett av de sista stora väglösa områdena i Norrbottens inland och det är dessutom obetydligt påverkat av skogsbruk. Området är inte skyddat, med undantag för ett litet naturreservat i den nordöstra delen av området, Ätnarova, som avsattes år 1971. Reservatet omfattar 94 ha.

Leipipir uppmärksammades inte i samband med urskogsinventeringen under 1980-talet. Det är inte heller klassat som riksintresseområde för naturvärden. I översiktsplanen för Gällivare kommun (1991) utpekas Leipipir som ett område av allmänt intresse för naturvård, rörligt friluftsliv och skogsbruk. Dessutom anges det att området anses vara ekologiskt känsligt på grund av höjdläget. År 1987 och 1991 har naturskyddsföreningen i Gällivare lämnat skrivelser till Länsstyrelsen för att informera om Leipipirs höga naturvärden.

Syftet med detta arbete är att ge en allmän beskrivning av områdets natur och att preliminärt avgränsa det ur naturvårdssynpunkt värdefulla området. Sammanställningen bygger främst på fältstudier utförda vid en översiktlig naturinventering av området. Rapporten kan komma att användas som underlagsmaterial vid en eventuell naturreservatsbildning.

Den översiktliga naturinventeringen av området utfördes mellan den 28:e augusti och 1:a september 1995.

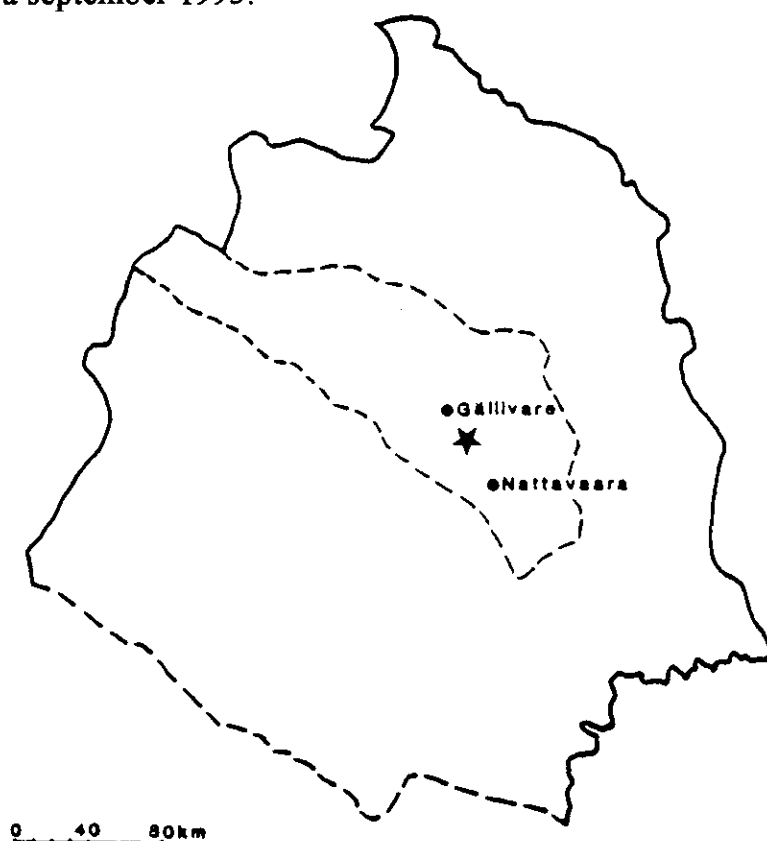

Fig 1. Leipipirs läge i Gällivare kommun, Norrbottens län.

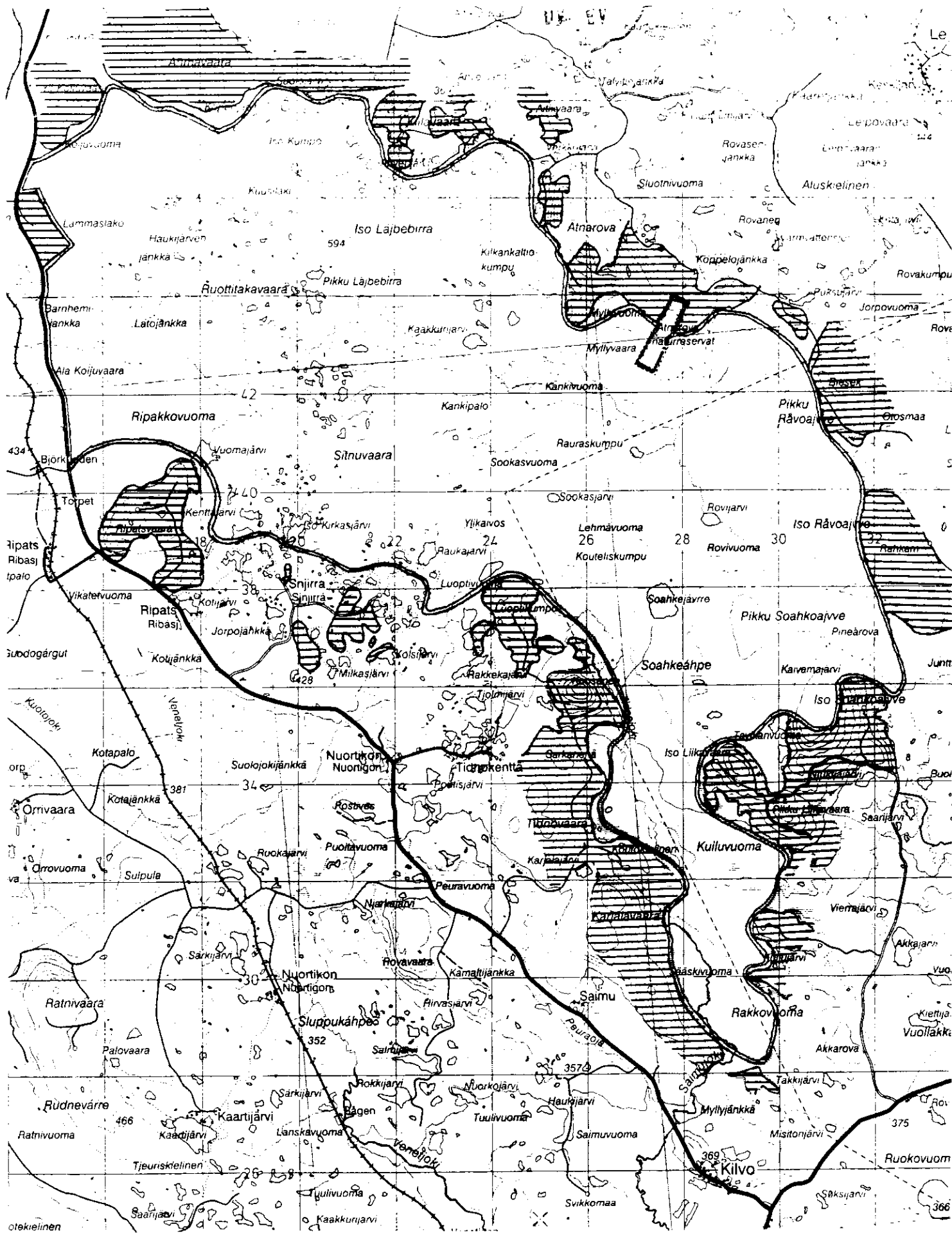

Fig 2. Översiktskarta över Leipipir med föreslagen avgränsning (dubbel linje) och hyggen samt ungskogar markerade. Karta 27 K, skala 1:100 000.

Områdets avgränsning

Så gott som hela området har legat över dåvarande Domänverkets skogsodlingsgräns som tillkom 1969. Skogsodlingsgränsen reviderades senare och området hamnade då nedanför gränsen. Området är därför inte klassat som fjällnära skog. Delar av området ligger numera ovanför gränsen för föryngringsavverkning (Fig. 3). Denna gräns upprättades år 1994 och avgränsar fjällnära områden där föryngringsavverkning inte kan företas på grund av återväxtsvårigheter (SVS 1994).

Leipipir omges av hyggen, utom längs en del av den västra sidan där vägen mot Nattavaara avgränsar området. Bara en dryg kilometer norr om området ligger Aitiks slamdamm. Det ur naturvårdssynpunkt värdefulla området är därför lätt att avgränsa (Fig 2.).

Översiktlig naturbeskrivning

Metodik

Området studerades först på kartor och flygbilder. Dessutom studerades tillgänglig litteratur och övriga fakta om området. Därefter lades en inventeringsplan upp. Avsikten var att få en så god helhetsbild av området som möjligt, samt att besöka de platser som sett speciellt intressanta ut på flygbilderna.

Trots områdets storlek hann vi se en stor del av området och få ett bra grepp om naturvärdena under fältarbetet. Vi följde de planerade rutterna med karta och kompass. Med jämna mellanrum stannade vi upp för att titta närmare på vegetationen och anteckna våra iakttagelser. Vi hade även med en tillväxtborr för åldersbestämning som vi främst använde i tallområdena. Någon systematisk inventering av vegetationen utfördes inte.

Efterarbetet bestod framförallt i att sammanställa rapporten och komplettera faktaunderlaget.

Landskapet

Leipipir är beläget på en höjdrygg som går nordvästlig-sydostlig riktning mellan Råneälvens- och Linaälvens vattensystem. Det högsta berget i området, Iso Leipipir når 593,8 möh. De lägst belägna myrarna ligger ca 400 möh.

Berggrunden i området utgörs främst av granit. I den östra delen finns även stråk med sedimentära bergarter som avsatts i vulkanisk miljö. I denna del av området finns även några mindre förkastningar som är väl synliga. I närheten av områdets östra gräns går en större förkastningszon.

Leipipir är beläget i ett moränbacklandskap, med skogsklädda berg och vidsträckt myrmarker. Större vattendrag saknas helt i området, men det finns gott om mindre bäckar och sjöar. Den största sjön, Såkejaure ligger i områdets sydöstra hörn. Denna sjö är förmodligen sänkt och har troligen nyttjats för slätter.

I den västra delen av området, kring Nirra och i ett brett stråk norrut, samt öster och norr om bergen Iso och Pikku Leipipir ser landskapet helt annorlunda ut. Här finns ett dödisområde där så kallad Veikimorän gett upphov till ett mycket kuiperat landskap med talrika småsjöar, myrar och höjdryggar. Veikimoränen byggs upp av moränmaterial, isälvs- och sjösediment (Lindström et al. 1991). Det finns över 100 småsjöar och ungefär lika många småmyrar i detta område. Sjöarna är klarvattensjöar som ofta ligger nära varandra, men på olika höjdnivåer.

Skogarna

Skogarna i Leipipir utgör en rest av det skogslandskap som tidigare karaktäriserade den västliga taigan. Tallskogar med tydliga brandspår, granskogar och lövbrännor bildar tillsammans med myrvidderna ett mosaikartat landskap. Mångformigheten är ett resultat av att naturliga störningar, t ex bränder och stormar, format skogslandskapet.

Namnet Leipipir är av lapskt ursprung och kan ha betydelsen "med al runt omkring" (Collinder 1964), men namnet kan även ha andra förklaringar. Al *Alnus incana* finns vid bäckdrågen närmast de båda bergen Iso och Pikku Leipipir, men kan knappast påstås utgöra något vanligt inslag.

Brand- och skogshistorik

Spåren efter bränder i de talldominerade delarna av området visar vilken stor betydelse branden tidigare haft. De senaste hundra årens effektiva brandbekämpning har resulterat i att denna naturliga störning nu i stort sett upphört i Norrbottens skogar. Om inte branden åter får spela sin avgörande roll för skogsekosystemet kommer granen sakta att etablera även marker som idag är talldominerade. Detta successionsförlopp skulle troligtvis brutits av skogsbränder utan brandbekämpning.

Det har inte varit möjligt att närmare studera brandhistoriken under den korta tid som stått till förfogande. Den senaste större branden i området verkar ha inträffat på nordvästslutningen av Pikku Råvåive, där det nu finns en över hundra år gammal lövbränna.

Trots att området hamnade nedanför skogsodlingsgränsen efter revidering av denna har inget egentligt skogsbruk bedrivits. Området är åtminstone bitvis tämligen produktivt och det hyser tallbestånd som tidigare kan ha varit intressanta för avverkning. De äldre avverkningsspår som finns i området är huvudsakligen resultat av dimensionsavverkningar i tallskog och avverkning av torrskog. I de grandominerade områdena saknas ofta stubbar helt. Att området påverkats av avverkningar i så ringa grad beror förmodligen på avsaknaden av lämpliga vattendrag för flottning.

Talldominerade skogar

Tallskogar dominerar på de torrare markerna i dödisområdet. Vegetationen är här oftast av lavristyp, med lavar och mossor i bottenkiktet samt kråkris *Empetrum nigrum*, lingon *Vaccinium vitis-idaea* och ljung *Calluna vulgaris* i fältskiktet. Björk *Betula pubescens* förekommer spritt i tallskogarna och i de fuktigare partierna växer ofta granar.

I tallskogarna finns det gott om spår av bränder i form av brandljud och kolad ved. Skogarna är olikåldriga med spridda äldre överståndare som överlevt de senaste bränderna insprängda bland de yngre tallarna som föryngrats efter branden/bränderna. De äldsta träden har nått en anmärkningsvärd ålder. En normal tall med brandljud i den sydvästra delen av Leipipir, vid Sitnuvaara, daterades till ca 450 år. Många av de gamla överståndarna har platta kronor och grova dimensioner med diametrar upp till 80 centimeter. Kännetecknande för tallskogarna i Leipipir är den goda tillgången på död ved, både i form av lågor och torrakor.

Grandominerade skogar

Granskogar dominerar helt i områdets östra del samt i fuktigare partier och svackor i övriga delar av området. Björk är vanligt förekommande och på vissa ställen växer även sälg. Asp utgör ett väldigt ovanligt inslag i skogarna. Endast några få exemplar observerades vid fältbesöket.

Vegetationen i granskogarna är vanligtvis av frisk ristyp, med mossor i botten-skiktet och blåbärsris *Vaccinium myrtillus* i fältskiktet. Sumpskogar med vegeta-tion av fuktig-våt ristyp är också vanligt förekommande. Där dominerar vitmossor *Sphagnum ssp.* och björnmossor *Polytrichum ssp.* i botten-skiktet samt hjortron *Rubus chamaemorus* och olika starrarter *Carex ssp.* i fältskiktet. Det finns även stråk med näringsrikare sumpskogar längs några av fuktdrågen och bäckarna i området. Där dominerar lågörtsvegetation med t ex ekbräken *Gymnocarpium dryopteris*, ekorrbar *Maianthemum bifolium*, fjällruta *Thalictrum alpinum*, fjällskräp *Petasites frigidus* och lappranunkel *Ranunculus lapponicus*. På några ställen finns även högörtsvegetation med t ex torta *Cicerbita alpina*, fjällskära *Saussurea alpina* och majbräken *Athyriaceae filix-femina*.

På bergen i den östra delen av området förekommer ofta enstaka äldre tallöver-ståndare i granskogarna. Det finns även en hel del gamla tallågor på marken. Detta indikerar att tall varit vanligare under en tidigare period. I denna del av om-rådet finns även en bränna som fortfarande är lövdominerad med björk och sälg.

De äldre granarna är oftast hårt angripna av röta och därför svåra att ålders-bestämna. Åldrarna på de äldre granarna i Leipipirområdet är gissningsvis om-kring 200 år. I höjdlägen och i myrkanterna är granarna oftast spensliga men på bergsslutningarna och speciellt i fuktdrågen har de nått grova dimensioner. Den grövsta uppmätta granen i området nådde 230 centimeter i omkrets, dvs 73 centi-meter i diameter.

Lågor och döende träd är mycket vanligt förekommande i granskogarna.

Myrarna

Ungefär 40 % av Leipipir utgörs av myrmark. Myrarnas utseende är varierande, både vad gäller storlek och vegetation. De vanligaste myrtyperna i myrkomplexen är strängflarkkärr med fastmattesträngar, brunmosserika mjukmattemyrar och frodiga lösbottenmyrar. Denna typ av myrkomplex kallas även aapamyrar. I död-isområdet är myrarna vanligtvis av fastmattetypp.

Den största myren i Leipipir, Såkeape, ligger i området sydöstra del. Myren som är ungefär en halvmil i omkrets utgörs av ett komplex av olika myrtyper med allt från ristuve- till lösbottenvegetation. Inom myrkomplexet finns även skogsklädda holmar och några småtjärnar. Såke betyder björk på lapska och ape betyder större öppen myr, vilket antyder något om myrens utseende.

Enligt Generalstabens karta över Sverige (1966) har myrslätter förekommit på ett flertal platser i området. De största slättermarkerna låg på myrarna Såkeape och Ripatsvuoma. Våtmarksslätter förekom i hög utsträckning intill de bäckar som finns i myrområdena. Vissa av bäckarna och sjöarna har dämats eller dikats ut för att förbättra höskörden. Spår av detta samt gamla hässjestörar finns fortfarande kvar i området.

Växter och djur i Leipipirområdet

Den låga graden av mänsklig påverkan gör att området hyser en rad störnings-känsliga och idag hotade arter. Många av dessa arter är beroende av en obruten

tillgång till död eller döende ved. Hotkategorierna anges enligt artdatabankens skrift Rödlistade växter i Sverige 1995. Av vedsvampar förekommer t ex talltickan *Phellinus pini* som växer på stammen på mycket gamla tallar och fläckporing *Antrodia albobrunnea* av hotkategori 4 som växer på lågor av tall. På granlågor förekommer ostticka *Skeletocutis odora*, lappticka *Amylocystis lapponica*, taigaskinn *Laurilia sulcata* samtliga av hotkategori 2, samt ullticka *Phellinus ferrugineofuscus*, rosenticka *Fomitopsis rosea*, rynkskinn *Phlebia centrifuga*, gränsticka *Phellinus nigrolimitatus*, stjärntagging *Asterodon ferruginosus*, doftskinn *Cystostereum murrarii*, gränsticka *Phellinus nigrolimitatus* och skivviolticka *Trichaptum laricinum* samtliga av hotkategori 4. På sälg förekommer doftticka *Haploporus odoratus* av hotkategori 4. Lavar som finns i området är t ex tagellavar *Bryoria ssp.* som förekommer rikligt, garnlav *Alectoria sarmentosa* som förekommer rikligt till sparsamt och ringlav *Evernia divaricata* av hotkategori 2 som finns längs vissa bäckdrag. Av knappåslavarna förekommer bl a kortskaftad ärgspik *Microcalicium ahlneri* hotkategori 4, vitpudrad svartspik *Chaenothecopsis viridialba* och liten sotlav *Cyphelium karelicum* båda av hotkategori 4.

Fåglar som hör gammelskogen till och är vanligt förekommande i området är t ex den tretåiga hackspetten (hotkategori 4), lavskrikan, lappmesen och tjädern (hotkategori 4). Andra fåglar som observerades under inventeringen var salskrake (hotkategori 4), fjällvråk, orre, järpe, ängspiplärka, trädpiplärka, gulärta, siden-svans, lövsångare, kungsfågel, talltita, korp, kråka, bergfink, bofink, gråsiska, tallbit, korsnäbb och videsparv. Även kungsörn (hotkategori 4) har observerats i området. Däggdjur som finns i Leipipir är bl a mård, mink, räva, björn (hotkategori 4) och utter (hotkategori 2) (Aronson 1995). Utter förekommer troligen i flera av bäckarna och det finns eventuellt föryngringslokaler i området (Aronson 1995). Lo (hotkategori 2) passerar genom området då och då.

Kulturpåverkan

Leipipir tillhör Gällivare samebys renbetesområde och nyttjas som åretrunt marker. Det har tidigare funnits några visten och rengården i den östra delen av området, i närheten av myren Såkeape (Manker 1968). Dessa visten tillhörde samerna i Raatukkavaara. Skogssamerna har förmodligen även svarat för en stor del av den forna myrslåttern i området, eftersom de tidigare bedrev småjordbruk vid sidan av renskötsel.

Leipipirområdets närbelägenhet till Gällivare samhälle gör att det är enkelt att nå för fritidsändamål såsom jakt, fiske, skoteräkning och bärplockning. I området finns några markerade stigar och enstaka vindskydd. Stigarna utgår från Nirra där det tidigare funnits en fritidsanläggning. Nirra ligger i anslutning till det ur naturvårdssynpunkt intressanta området i det talldominerade området i söder.

Beskrivning av inventerade områden

1. Ätnarova naturreservat och Rovijoki (Fig 4)

I Ätnarova naturreservat är skogen talldominerad. Ätnarova betyder ungefär stor bränna på lapska. Det finns rikligt med brandspår i form av brandljud och kolad ved i området. Vegetation av frisk ristyp och lavristyp dominerar i området.

Ätnarova är ett "klassiskt" äldre naturreservat i ett landskapsestetiskt tilltalande område med spektakulära och bredkroniga tallar. Området har helt klart höga naturvärden, men avgränsningen kan ifrågasättas eftersom även den omgivande oskyddade skogen som inte påverkats av avverkning har höga värden.

Strax söder om reservatet går en bäck som sedan förenas med Rovijoki. I de övre delarna omges bäcken av myrmark, men längre ned är den bitvis kraftigt nedskuren. Bäckdråget ligger där i ett område med mindre förkastningar. Förkastningszonerna syns på några ställen tydligt i form av lodräta klipphällar. I bäckdråget är granen helt dominerande. Björk är vanligt förekommande och det finns även enstaka sälgar. Granarna är högvuxna och grova. Även vegetationen vittnar om mer näringsrika förhållanden. Låga örter, gräs och starrarter dominerar kring bäcken. Lappranunkel (hotkategori 4), fjällruta och fjällskräp är andra exempel på arter som förekommer längs bäcken.

Kring bäcken är tillgången på död ved i form av gränlagor mycket god. Hotade vedsvampar som påträffades är ostticka, lappticka, taigaskinn, rynkskinn, gränsticka, ullticka, doftskinn, skivviolticka och rosenticka. Tagellavar och garnlav förekommer rikligt längs hela bäcken. Spår av tretåig hackspett är vanligt i området. Det verkar dessutom finnas gott om tjäder. Andra fåglar som observerades var bl a järpe och lavskrika.

Avverkning verkar inte ha förekommit i området. Det är först i norra utkanten av området i anslutning till tidigare avverkningar som stubbar blir synliga. Att avverkningsspår blir tydliga först här beror förmodligen på att bäcken Rovijoki inte varit flottningsbar längre uppströms.

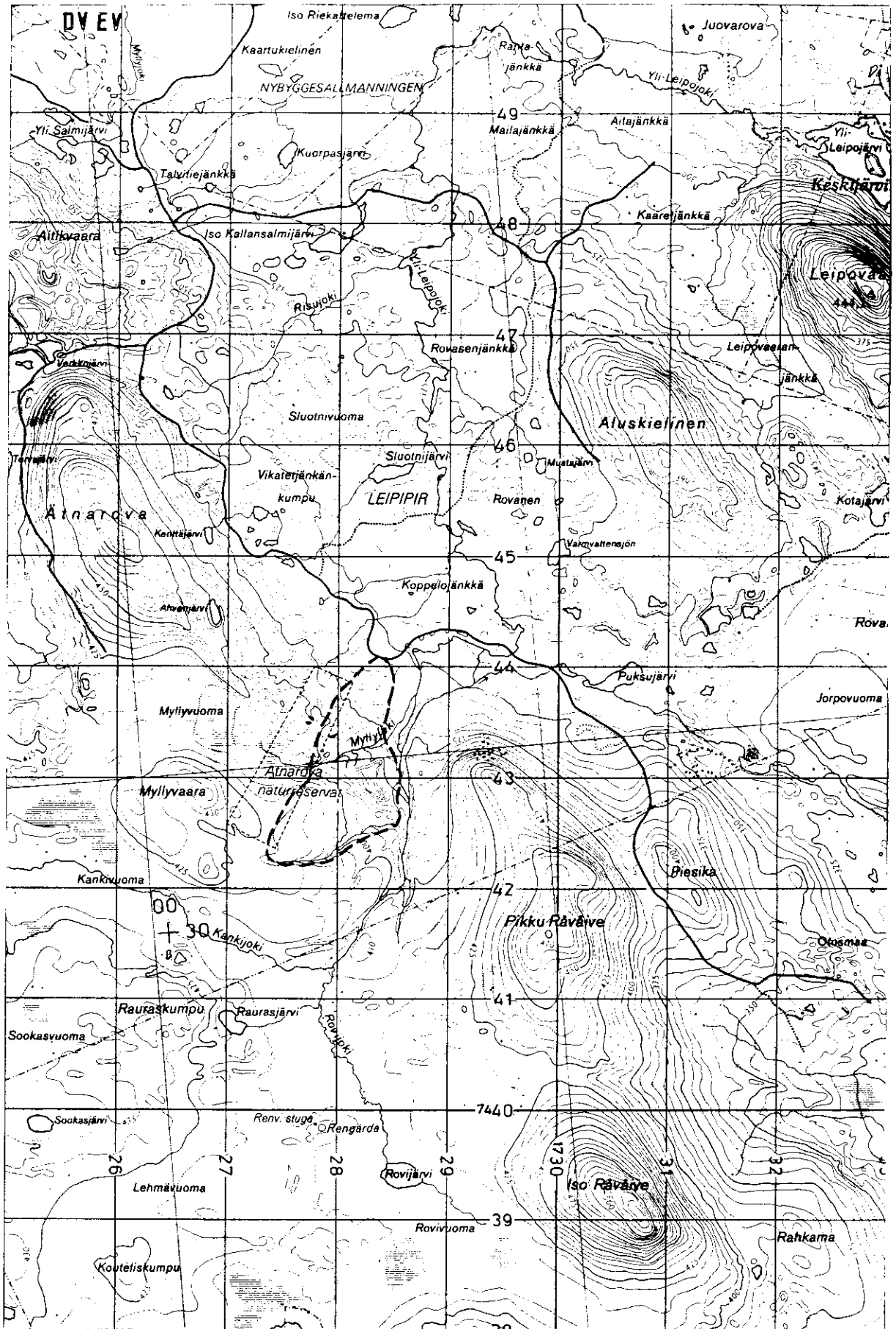

Fig 4. Åtnarova naturreservat och Rovijoki. Skala 1:50 000. Besökt sträcka markerad.

2. Jalkiesrova och Kaakkurijärvi (Fig 5)

I den östra delen av Jalkiesrova växer en grandominerad skog med varierande inslag av tallöverståndare och spridda björkar. Det förekommer även stråk med mycket enar. För denna del av området finns skogsindelingsmaterial från Assi-Domän. Enligt indelingsmaterialet är den genomsnittliga beståndsåldern 160 år. Vegetationstypen varierar från frisk ristyp till lavristyp. Det finns rikligt med lågor i området, främst av gran. Hotade arter som förekommer är bla. ostticka, lappticka, rynkskinn, gränsticka, ullticka, fläckporing och rosenticka.

Kring sjön Kaakkurijärvi är skogen talldominerad. Beståndsåldern är här omkring 140 år enligt indelingsmaterialet. Denna del av Leipipir ingår i det så kallade dödisområdet där Veikimorän ger upphov till ett småkuperat landskap med kullar och småmyrar. Det finns tydliga brandspår i form av brandljud och kolad ved. Delar av området är plockhugget, men det finns även partier där stubbar saknas helt. Död ved i form av torrakor och lågor är vanligt. Kaakkurijärvi, som är en av de största sjöarna i Leipipir är en klarvattensjö med sandbotten, liksom de övriga sjöarna inom det så kallade dödisområdet.

3. Pikku Leipipir (Fig 5)

Kring bäckdrågen söder om Pikku Leipipir är skogen grandominerad och av grova dimensioner. Björk och gråal förekommer spritt kring bäcken. Markvegetationen vittnar om att näringsförhållandena är goda. Lågörtsvegetation är vanligt och längs vissa sträckor förekommer även högorter. Kärlväxter som är vanliga är te x ekbräken, hultbräken *Phegopteris connectilis*, gullris *Solidago virgaurea* och midsommarblomster *Geranium sylvaticum*. Dessutom förekommer röda vinbär *Ribes spicatum*, majbräken och smörbollar *Trollius europaeus*. På granarna vid bäcken är knappnåslavar vanliga. Arter som förekommer är bla vitpudrad svartspik och liten sotlav. Det finns tämligen gott om död ved i form av lågor i området. Hotade vedsvampar som påträffats är bla lappticka, gränsticka, ullticka och rosenticka.

På Pikku Leipipirs östsluttning är skogen talldominerad. Beståndsåldern är mellan 110-150 år, men det finns enstaka äldre överståndare. Stubbar är ovanliga i området. Den rika tillgången på död ved i form av torrakor och lågor i olika nedbrytningsstadier vittnar också om att påverkan av äldre plockhuggningar är mycket sparsam. Brandspår i form av brandljud, kolade högstubbar och kolade lågor är vanligt. Vegetationstypen varierar från frisk ristyp till lavristyp. Närmast myren Leipipiravuoma finns en del asp och enstaka sälgar. Några av sälgarna har avverkats under sen tid. I en sumpskog kring en bäck vid Leipipiravuoma förekommer ringlav. Vid den översiktliga inventeringen hittade vi ringlav på 22 granar.

4. Kilkankaltiokumpu (Fig 5)

På Kilkankaltiokumpu växer en luckig granurskog där beståndsåldern förmodligen ligger närmare 160 år. Björk förekommer i varierande mängd. Vegetationstypen är av frisk ristyp.

Några spår av avverkningar fann vi inte vid den översiktliga inventeringen. Det finns mycket gott om död ved i området. Hotade vedsvampar som förekommer är

bl a ostticka, lappticka, rynkskinn, gränsticka, ullticka, skivviolticka, fläckporing och rosenticka.

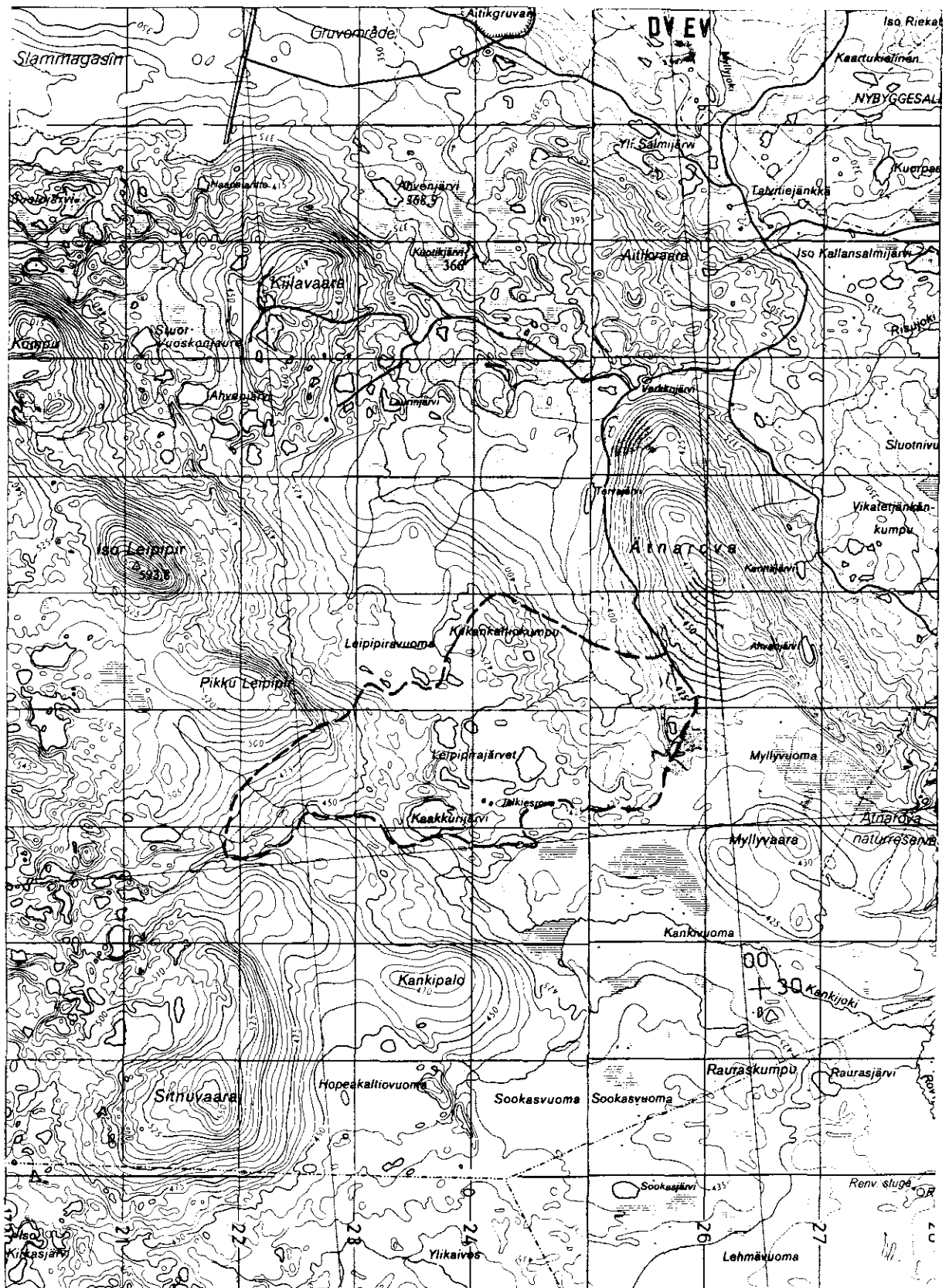

Fig 5. Jalkiesrova, Kaakkurijärvi, Pikku Leipipir och Kilkankaltio-kumpu. Skala 1:50 000. Besökt sträcka markerad.

5. Pikku Råvåive, Iso Råvåive, Pineärova, Iso Såkeåive och Pikku Såkeåive (Fig 6)

Skogen på bergen i den östra delen av området är tämligen likartad (med undantag för den nordvästra delen av Pikku Råvåive som beskrivs senare). Skogen är grandominerad och omkring 150-200 år. Björk är vanligt förekommande i större delen av området. Äldre tallöverståndare förekommer i varierande mängd. Gamla nedmultnade tallågor vittnar om att tall förmodligen varit vanligare under en tidigare period. Namnen på bergen Pikku och Iso Råvåive antyder att det brunnit i området. *Råve* betyder brännland på lapska. Namnet Pineärova som anges på den topografiska kartan är en feltolkning (Furmark 1996). Berget heter troligen Pimeärova, som betyder mörkbrännan.

Spår av äldre avverkningar är mycket ovanliga i större delen av området. På Iso och Pikku Såkeåive har dock någon form av plockhuggning skett inom ett begränsat område kring en mindre körväg någon gång under de senaste årtiondena. Påverkan av denna avverkning är mycket lokal och inverkar inte på helhetsintrycket.

Den dominerande vegetationstypen är frisk ristyp. I fuktdragen och kring bäckarna där näringsförhållandena är goda domineras vegetationen av örter. Granarna har betydligt grövre dimensioner och är tämligen högvuxna i dessa fuktigare partier av området. På Iso Såkeåive växer en gran som är 230 cm i omkrets. Denna gran står dock inte i närheten av något fuktdrag.

Hotade arter som förekommer i denna del av området är ostticka, lappticka, ullticka, rosenticka, fläckporing, gränsticka, rynkskinn och doftticka. Av knappnåslavarna förekommer bl liten sotlav. Spår av tretåig hackspett är vanliga och arten observerades vid inventeringen.

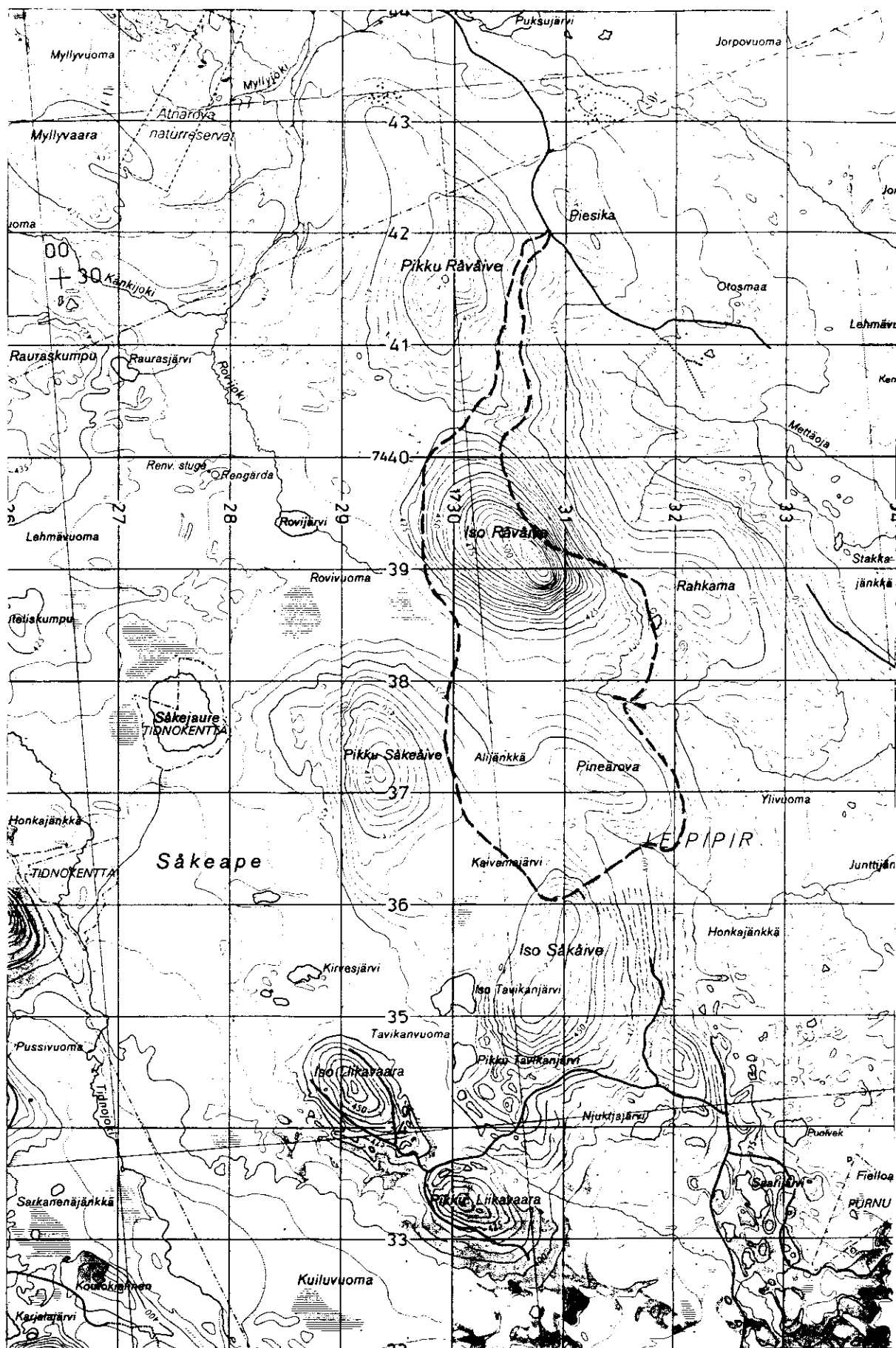

Fig 6. Pikku Råvåive, Iso Råvåive, Pineärova, Iso Sakeäive och Pikku Sakeäive.
Skala 1:50 000. Besökt sträcka markerad.

6. Pikku Råväives nordvästra sluttning (Fig 7)

På denna del av Pikku Råväive finns en äldre lövbränna. Vegetationen är huvudsakligen av frisk ristyp. Brännan är förmodligen över hundra år gammal, men fortfarande lövdominerad. Granen är dock på frammarsch. De äldsta granarna är troligen närmare hundra år. Björken växer i buketter med förmultnade lågor intill buketter av stubbskott. I området finns även gott om sälg. På sälgarna växer den hotade dofttickan som här har sin största förekomst inom det inventerade området. I fuktigare partier har branden inte fått fäste. Där står den gamla grandominerade skogen kvar. I dessa partier är tillgången på död barrved god. Arter som förekommer är bl a rosenticka och ostticka. Den tretåiga hackspetten och spår av denna observerades under inventeringen.

Norr om lövbrännan är skogen talldominerad. Även här är spåren av den tidigare branden tydliga. Flera av tallarna bär spår av två bränder. Den yngre generationen tallar i området torde vara av samma ålder som lövbrännan. Tallskogen är plockhuggen. Det är förmodligen äldre, brandskadade träd som avverkats.

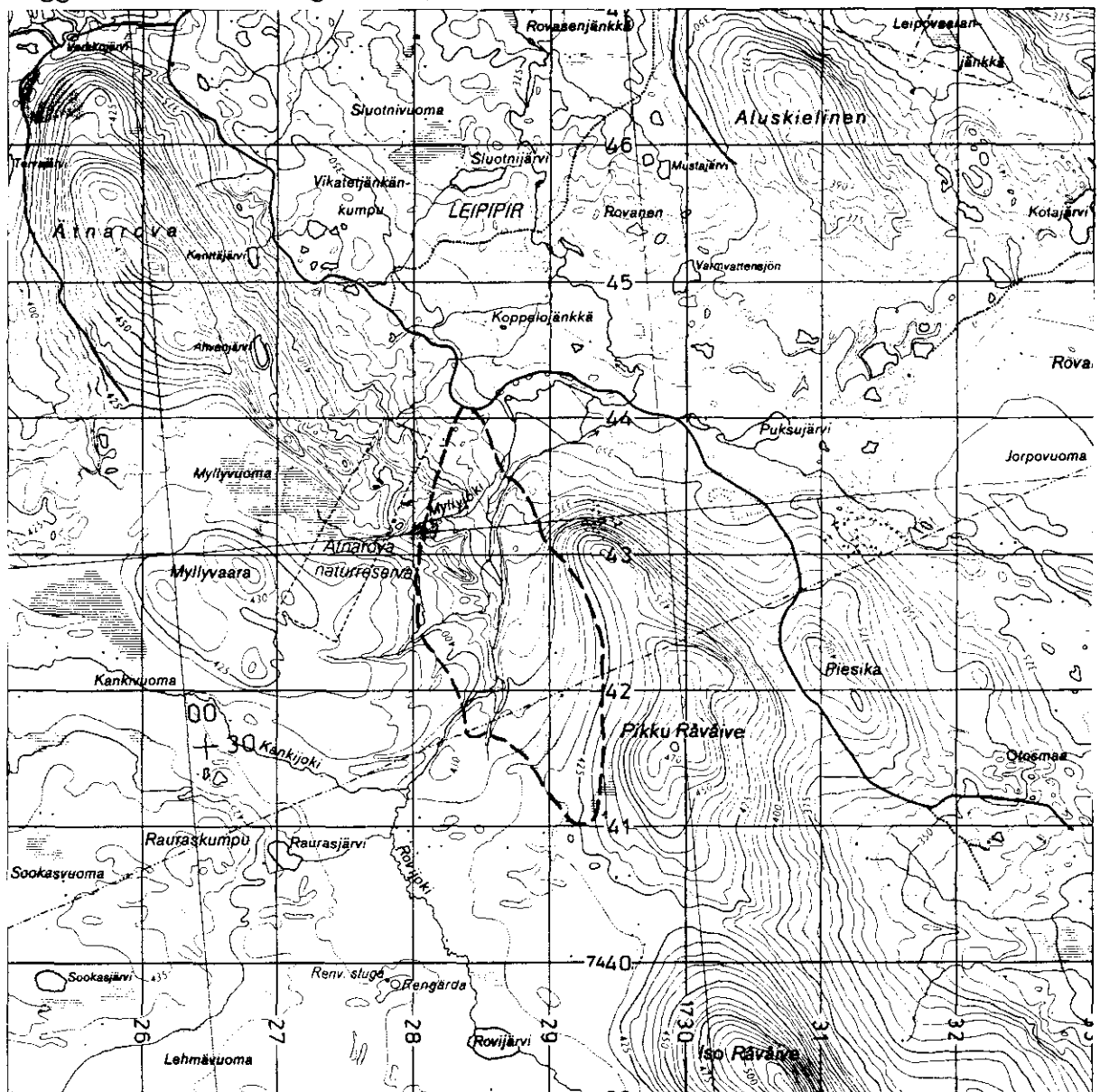

Fig 7. Pikku Råväives nordvästra sluttning. Skala 1:50 000. Besökt sträcka markerad.

7. Sitnuvaara (Fig 8)

I dödisområdet kring Sitnuvaara dominerar tallen. Vegetationen är här oftast av lavristyp, med lavar och mossor i bottenkiktet samt kråkris, lingon och ljung i fältskiktet. Björk förekommer spritt och i de fuktigare partierna växer gran. I skogarna finns det gott om spår av bränder i form av brandljud och kolad ved. Skogarna är flerskiktade med spridda äldre överståndare som överlevt de senaste bränderna insprängda bland de yngre tallarna som föryngrats efter branden/bränderna. De äldsta träden har nått en anmärkningsvärd ålder. En normal-grov tall med brandljud i området daterades till ca 450 år. Denna tall är skadad av en brand som inträffade för ca 250 år sedan. Många av de gamla överståndarna har platta kronor och grova dimensioner med diametrar upp till 80 centimeter.

Det som kännetecknar dessa tallskogar är den goda tillgången på död ved, både i form av lågor och torrakor. Plockhuggning har förekommit i området, men den goda tillgången på död ved vittnar om att påverkan ändå varit måttlig. I vissa partier är stubbar mycket ovanliga.

8. Saukkojoki - Lammaslako (Fig 8)

I den västligaste delen av Leipipir är granen återigen dominerande. Större delen av skogen har samma låga påverkansgrad som övriga delen av Leipipir, men det finns även partier där plockhuggning förekommit. Graden av påverkan är dock liten, vilket en god tillgång på död ved och hotade arter vittnar om. Hotade arter som förekommer i området är bla ostticka, lappticka, rynkskinn, gränsticka, ullticka och rosenticka.

I området finns även ett antal bäckar och dråg där näringsförhållandena är rikare och vegetationen mer örtdominerad än i den omgivande skogen av frisk ristyp. En av bäckarna heter Saukkojoki vilket betyder utterbäcken. Enligt uppgift från Aronson har utter observerats i området.

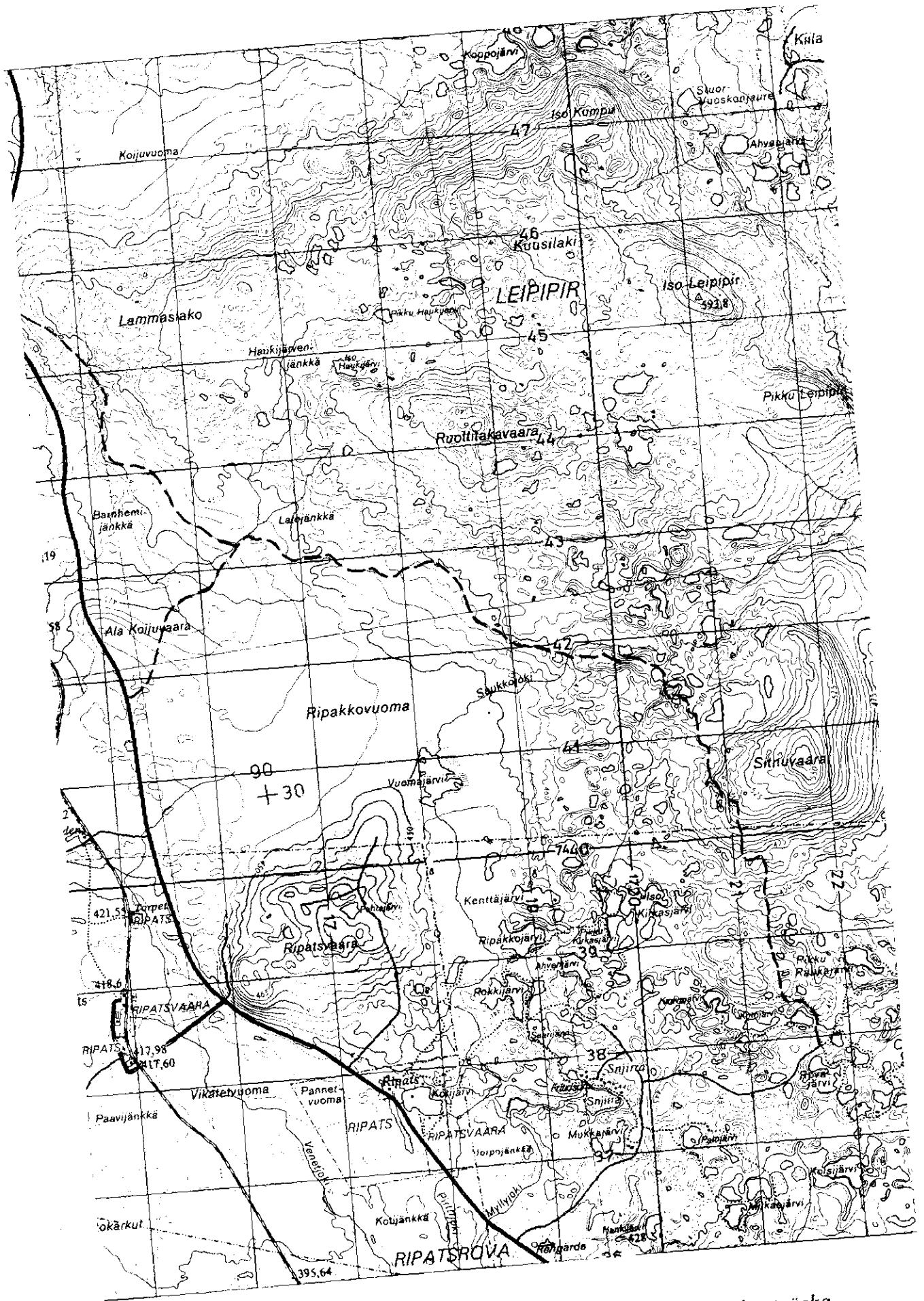

Fig 8. Sitnuvaara, Saukkojoki - Lammaslako. Skala 1:50 000. Besökt sträcka markerad.

Sammanfattning

Fältinventeringen har visat att Leipipirområdet har mycket höga naturvärden. Dessa värden motiveras av områdets storlek, låga grad av mänsklig påverkan och varierande natur. Leipipir omfattar drygt 14 000 ha. Området är helt fritt från vägar och kraftledningar, vilket är unikt i detta östliga läge. Storskaligt skogsbruk har inte förekommit och vissa delar av området är skogarna så pass opåverkade att de kan betecknas som urskogar. Att påverkan av skogsbruk varit så liten beror förmodligen på att det saknas flottningsbara vattendrag i större delen av området.

Landskapet är tämligen varierat med ett storkuperat moränbacklandskap i den östra delen och ett mycket småkuperat dödisområde i den västra delen. Skogarna varierar från tallbestånd på torra hedmarker till frodiga granskogar med örter i fältskiktet. De flesta skogsbestånden har nått en hög ålder, i vissa fall över 400 år, men det förekommer även yngre successioner som fortfarande är lövdominerade efter det sista brandtillfället. Även myrarna är mycket varierade, både vad gäller storlek och vegetationstyper. De är helt opåverkade av moderna former av exploatering, men många av dem har tidigare nyttjats för slätter. Spår av detta syns idag i form av t ex bevattningsdiken och gamla hässjestörar. Den kulturpåverkan som förekommit förutom slätter härrör främst från renskötsel i området.

Den låga graden av mänsklig påverkan har inneburit att de växter och djur som hör till det opåverkade skogslandskapet har kunnat leva kvar i området. Vid fältinventeringen studerades översiktligt svamp- och lavfloran. Många idag hotade arter påträffades. Även fågelfaunan är representativ för de orörda skogs- och myrvidderna. Storleken på området gör att det även är viktigt för de större däggdjuren.

Referenser

- Albertsson J., 1989. Vegetationskartan 27K NV, Lantmäteriet, Norrbottens län.
- Aronsson M., Hallinbäck T., Mattsson J.-E. (red.), 1995. Rödlistade växter i Sverige 1995. Artdatabanken. Uppsala.
- Aronson Å., 1993. Utterinventering i delar av Norrbottens län vintern 1992/1993. Rapport. Svenska naturskyddsföreningen.
- Bergström L., 1987. Vegetationskartan 27K NO, Lantmäteriet, Norrbottens län.
- Collinder B., 1964. Ordbok till Sveriges lapska ortnamn. Kungliga ortnamnskommissionen.
- Generalstabens karta över Sverige, 1966.
- Gustafsson B., Westerberg S., 1990. Nattavaara-Murjek, uppföljning av geokemi 1990. SGAB.
- Gällivare kommun, planeringsavdelningen, 1991. Översiktsplan för Gällivare kommun.
- Lindström M., Lundqvist J., Lundqvist Th., 1991. Sveriges geologi från urtid till nutid. Studentlitteratur.
- Lundin S., 1994. Gränsen för fjällnära föryngringsavverkning. Delrapport från gränsutläggningen i Norrbottens län. Skogsvårdsstyrelsen i Norrbottens län.
- Löfgren R., 1986. Urskogar. Inventering av urskogsartade områden i Sverige. 4. Norrbottens län utom fjällregionen. Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen.
- Manker E., 1968. Skogslapparna i Sverige. Acta Lapponica XVIII.
- Olsson G. (red), 1993. Indikatorarter för identifiering av naturskogar i Norrbotten, en metodstudie för användning av växtarter som indikatorer. Naturvårdsverket.
- Sanberg G., Öster B., 1989. Naturreservatet Ätnarova, Naturinventering. Länsstyrelsen i Norrbottens län.

Muntliga referenser

Aronson Å., SNF, Gällivare

Furmark H., Länsstyrelsen i Norrbottens län

Högfors H., AssiDomän, Kalix revir

Bilaga 1.

Vedlevande svampar och ett urval av de lavar som noterats i de olika delområdena, samt spår av tretåig hackspett.

Svampar			Delområden							
			1	2	3	4	5	6	7	8
<i>Amylocystis lapponica</i>	H2	lappticka	3	1	2	1	3		2*	2
<i>Antrodia albobrunnea</i>	H4	fläckporing		1*t		1*t	1*t	1*t	1*	
<i>Antrodia serialis</i>		knölticka	x		x	x	x,xt		x	x
<i>Antrodia sinuosa</i>		timmerticka	x		x					
<i>Antrodia xantha</i>		citronticka	x		xt		xs			
<i>Asterodon ferruginosus</i>	H4	stjärntagging				1*				
<i>Cerrena unicolor</i>		slingerticka					xb	xb		
<i>Columnocystis abietina</i>		daggskinn			x	x	x			
<i>Cystostereum murrarii</i>	H4	doftskinn	1							
<i>Fomes fomentarius</i>		fnöschticka	xb	xb	xb		xb	xb	xb	
<i>Fomitopsis pinicola</i>		klibbticka	x	x	x	x,xt	x		x	x
<i>Fomitopsis rosea</i>	H4	rosenticka	16	10	5	5	23	3	11	13
<i>Gloeophyllum sepiarium</i>		vedmussling	x	x	x		x	x	x	1
<i>Gloeoporus taxicola</i>		blodticka	1					x	x	1
<i>Haploporus odorus</i>	H4	doftticka					1s	6s		
<i>Inonotus leporinus</i>		harticka	x	x	x	x				
<i>Inonotus obliquus</i>		sprängticka	xb		xb		xb	xb	xb	
<i>Inonotus rheades</i>		rävticka			xa					
<i>Ischnoderma benzoinum</i>		sotticka					1			
<i>Laurilia sulcata</i>	H2	taigaskinn	2*							
<i>Leptoporus mollis</i>		kötticka	x			x	x	x		1
<i>Phellinus chrysoloma</i>		granticka	x		x	x	x	x	x	x
<i>Phellinus conchatus</i>		sälgticka			xs		xs	x		
<i>Phellinus ferrugineofuscus</i>	H4	ullticka	5	4	3	2	4	1	4	6*
<i>Phellinus igniarius coll</i>		eldtickor	xb	xb	xb	xb	xb	xb	xb	
<i>Phellinus lundellii</i>		björkeldticka					xb			
<i>Phellinus nigrolimitatus</i>	H4	gränsticka	3	1	3	1	3*		8	1
<i>Phellinus pini</i>		tallticka							1t	
<i>Phellinus viticola</i>		vedticka	x		x	x	x	x	x	1*
<i>Phlebia centrifuga</i>	H4	rynkskinn	4	2		1	1		3	2
<i>Piptoporus betulinus</i>		björkticka	xb	xb			xb	xb	xb	
<i>Skeletocutis odora</i>	H2	ostticka	8	2		2	3	2	4*	1
<i>Stereum rugosum</i>		styvskinn							xs	
<i>Trametes ochracea</i>		zonticka								
<i>Trichaptum abietinum</i>		violticka	x	x	x	x	x	x	x	x
<i>Trichaptum fusco-violaceum</i>		taggviolticka	1t					x	1t	
<i>Trichaptum laricinum</i>	H4	skivviolticka	2		2t	2				

Lavar**Delområden**

		1	2	3	4	5	6	7	8
<i>Chaenotheca subroscida</i>		2		x					
<i>Chaenothecopsis viridialba</i> H4	vitpudrad svartspik			1					
<i>Cyphelium karelicum</i> H4	liten sotlav	3		1		2		1	
<i>Hypogymnia bitteri</i>	knottrig blåslav	x				x	x	x	
<i>Leptogium saturninum</i>	skinnlav			7a			2a		
<i>Lobaria scrobiculata</i>	skrovellav	1s							
<i>Microcalicium ahlneri</i> H4	kortskaftad ärgspik						1*t		
<i>Nephroma bellum</i>	stuplav			xs					
<i>Pseudographis pinicola</i>	gammelgran-skål	x				x			
<i>Evernia divaricata</i> H2	ringlav			22					

Spår av tretåig hackspett H4	x		x	x	x	x	x	x	x
------------------------------	---	--	---	---	---	---	---	---	---

Delområden

1. Ätnarova naturreservat, Rovijoki
2. Jalkiesrova, Kaakkurijärvi
3. Pikku Leipipir
4. Kilkankaltiokumpu
5. Pikku Råvåive, Iso Råvåive, Pineärova, Iso Säkåive och Pikku Säkåive
6. Pikku Råvåives nordvästra sluttning
7. Sitnuvaara
8. Saukkojoki - Lammaslako

Teckenförklaring

Siffrorna i tabellen anger antalet träd/lågor som arten noterats på.

a asp

b björk

s sälg

t tall

x innebär att arten finns men att antalet träd/lågor ej noterats.

Gran utgör substratet när ingen bokstav anges.

Exempel: "x, xt" innebär att arten växer både på gran och tall.

* en eller flera kollektioner finns

LÄNSSTYRELSENS RAPPORTSERIE

Förteckning över utkomna rapporter 1996

Nummer	Namn	Referent
1	Fjällägenheternas natur- och kultur- miljövården Rapport från 1995 års inventering	Jan-Olov Westerberg, samhällsbygg- nadsenheten
2	Kalixälvens hydrogeokemi	Gunnar Brännström, miljöenheten
3	Vattenkemi i sjöar i Abiskoområdet - En jämförelse mellan åren 1981-1994	Uno Strömberg, miljöenheten
4	Utvärdering av luftkvalitetssituationen i Norrbottens län Rekommendationer vid utformningen av regionalt mätprogram	Gunnar Brännström, miljöenheten
5	Utsläppsrapport för Norrbottens län 1994 - En uppföljning av regionala miljömål	Richard Holmgren, miljöenheten
6	Uppföljning av nyckelbiotoper i granskog avseende vedlevande svampar och deras substrat - en metodikstudie	Tina Nilsson, miljöenheten
7	Årsrapport Socialtjänsten i Norrbottens län 1995	Berit Sunnerö, social omvårdnad, rättsenheten
8	Om vingarna bär ... Avregleringen av inrikesflyget och dess regionala effekter i Norrbotten - en uppföljning	Thomas Gustavsson, kommunikationsenheten
9	"Nytt liv på landet" - En utvärdering -	Jan Nilsson, landsbygdsenheten